

законом порядку як на засадах права приватної власності, так і у строкове користування на умовах оренди за відповідним договором.

Слід звернути увагу і на те, що реалізація права на земельну ділянку за давністю користування у якості законом визнаної правової підстави її набуття надається лише громадянам. Проте це не є перешкодою для набуття земельної ділянки на засадах набувальної давності юридичною особою. Незважаючи на відсутність у ст. 119 ЗКУ прямої вказівки на передачу земельної ділянки у власність або надання у користування підприємствам, установам і організаціям за давністю користування, її застосування відносно юридичних осіб, на нашу думку, не буде суперечити принципу аналогії земельного закону. Проте подолання цієї прогалини у земельному законодавстві може бути здійснено шляхом внесення відповідного доповнення у ст. 119 ЗКУ з метою поширення права на набуття земельної ділянки юридичною особою на засадах набувальної давності на умов і в порядку, встановлених законом.

ГАВРИШ Н. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ҐРУНТІВ НА ЗЕМЛЯХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Складовою державної системи моніторингу довкілля є система моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, яка являє собою систему спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про зміни показників якісного стану ґрунтів, їх родючості, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій та прийняття рішень щодо усунення та ліквідації наслідків негативних процесів. Моніторинг ґрунтів має проводитися на землях усіх категорій за цільовим призначенням. Разом із тим постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 1993 року «Про моніторинг земель» не передбачено ведення моніторингу за використанням відповідних категорій земель, що не можна вважати правильним та ефективним. Натомість Законом України від 14 січня 2000 року «Про меліорацію земель» передбачається ведення моніторингу відносно зрошуваних осушуваних земель. Зазначений різновид моніторингу земель складатиметься з комплексу спеціальних робіт, що включають збирання, оброблення, зберігання та передавання інформації про стан меліорованих земель і меліоративних

систем, їх водний баланс, а також аналізування, оцінювання прогнозування можливого впливу меліоративних заходів на довкілля.

Об'єктами моніторингу ґрунтів є землі сільськогосподарського призначення (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища, перелоги, землі тимчасової консервації). Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення передбачає проведення спостережень, збір, аналіз і опрацювання інформації щодо якісного стану ґрунтів, забруднення ґрунтів важкими металами, радіонуклідами, залишками агрохімікатів та пестицидів, іншими токсичними речовинами: здійснення комплексного аналізу агроекологічної ситуації на землях сільськогосподарського призначення, оцінки та прогнозу можливих змін стану родючості ґрунтів з урахуванням природних і антропогенних чинників, еколого-меліоративного стану зрошуваних й осушуваних земель; розроблення і впровадження науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття рішень щодо усунення та ліквідації наслідків негативних процесів і заходів з відтворення родючості ґрунтів; створення та ведення інформаційних банків даних про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення та інформаційно-аналітичної системи для розроблення заходів з відтворення родючості та охорони ґрунтів; надання на договірній основі землевласникам, землекористувачам та суб'єктам земельно-оціночної діяльності інформації про сучасний стан ґрунтів та їхньої родючості.

Результати моніторингу ґрунтів земель сільськогосподарського призначення використовуються у процесі регулювання правових основ земельних відносин, при проведенні економічної та грошової (нормативної та експертної) оцінки земель, визначенні розмірів плати за землю, плануванні заходів з відтворення родючості ґрунтів та підвищення урожайності сільськогосподарських культур, коригуванні агротехнологій, проведенні агроґрунтового районування (зонування) території, визначенні зон виробництва сільськогосподарської продукції для виготовлення продуктів для дитячого та дієтичного харчування, розробленні рекомендацій з раціонального та екологічно безпечного застосування пестицидів і агрохімікатів.

Раціональне управління земельними ресурсами повинно базуватися на матеріалах моніторингу ґрунтів. У випадку приватизації землі або обміну прав власності у процесі купівлі-продажу за даними моніторингу складають характеристику ділянки, яка повинна додаватися до акта на право власності чи до договору про купівлю-продаж. Наявність таких документів у землевласників значно покращить не тільки результати його господарської діяльності, але й буде сприяти охороні ґрунтів.

У жовтні 2013 року № 572/2013 набув чинності Указ Президента України «Про комплекс заходів щодо вдосконалення проведення моніторингу довкілля та державного регулювання в сфері поводження з відходами в Україні», в якому відзначено відсутність в Україні дієвої державної системи моніторингу довкілля та визнано недостатньою

діяльність Кабінету Міністрів і Міністерства екології та природних ресурсів України в цій галузі. Водночас в Указі запропоновано вжити заходи з впровадження дієвих механізмів державного регулювання в усіх сферах довкілля, зокрема у сфері земельних ресурсів.

В Україні необхідно відмовитися від відомчого моніторингу і створити єдині державні комплексні мережі. Моніторинг ґрунтів повинен бути незалежним від категорії земель, форми господарювання і права власності на землю. Проект закону «Про моніторинг земель» повинен запровадити принципово інший підхід до контролю стану земель, відмінний від того, що був раніше. Зосередження моніторингу ґрунтів у трьох відомствах (Держгеокадастрі України, Мінагрополітики України, Мінприроди України) розглядається як тимчасовий, проміжний. За такого підходу важко створити повноцінну державну картографо-аналітичну інформаційну систему стану земельних і ґрунтових ресурсів. На даному етапі такий підхід функціонування моніторингу ґрунтів є позитивним. Цей закон має передбачити публічно-приватне партнерство під час складання агрохімічного паспорту поля (земельної ділянки) та проведення агрохімічного обстеження, яке може відбуватись на підставі договору про моніторинг земель сільськогосподарського призначення.

Законодавчою базою правового забезпечення моніторингу ґрунтів в Україні має стати закон «Про ґрунти та їх родючість», який встановлює та визначає основні принципи державної політики, правові засади діяльності органів державної влади, юридичних і фізичних осіб з метою раціонального та дбайливого використання ґрунтів, збереження їхнього стану, якості та родючості, захисту ґрунтів від негативних природних і антропогенних впливів.

ГОДОВАНЮК А. Й.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права

ЗМІНИ ДО ЗАКОНУ ПРО ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Верховна Рада України 31 березня 2016 року в другому читанні та в цілому прийняла проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств» № 1599, віддавши 262 голоси «за» і нуль «проти». Мотиваційними моментами до його прийняття стало, що «цей закон допомагає сьогодні ввести в організований ринок продажу сільськогосподарської продукції ті одноосібні селянські господарства, які в період